

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2009 rd

Statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2010—2013

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 31 mars 2009 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2010—2013 (SRR 3/2009 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskotten om de så önskar kan lämna utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Anders Portin, Skogsindustri rf
- lagstiftningsråd Jyri Inha och konsultativ tjänsteman Kirsti Vallinheimo, finansministeriet
- ekonomidirektör Hannele Laihonon, ekonomioverinspektör Heikki Piiparinen och lant-

bruksråd Helena Serén, jord- och skogsbruksministeriet

- överdirektör Hannu Raitio, Skogsforskningsinstitutet
- ekonomichef, skogsbruk Mika Aho, Forststyrelsen
- direktör Niilo Piisilä, Norra Österbottens skogscentral
- vice skogsdirektör Timo Nyrhinen och direktör Simo Tiainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- ordförande Holger Falck, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- chef för resultatområdet Jouko Kostamo, Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde får jordbruk, landsbygdsutveckling och fiskeri dels EU-medfinansiering, dels stöd av nationella medel i linje med de nationella målen och EU:s gemensamma mål för jordbruks- och fiskeripolitiken. Utgångspunkten är ett ungefär lika stort fortsatt nationellt stöd till jordbruket som förut, utgifter enligt EU:s gemensamma jordbrukspolitik och utgifter för miljöstödet och kompensationsbidraget enligt programmet för utveckling av landsbygden i Fast-

landsfinland. I samband med halvtidsutvärderingen (den s.k. hälsokontrollen) av EU:s gemensamma jordbrukspolitik bestäms det hur medlen för landsbygdsutveckling ska disponeras i rambeslutet när det är dags att uppdatera utvecklingsstrategin för landsbygden och landsbygdsprogrammet senare under våren 2009. Lantbruksmuseet Sarka och skogsmuseet Lusto överförs 2010 till undervisningsministeriets förvaltningsområde, vilket också har beaktats i ramar för undervisningsministeriet. I samband

med halvtidsutvärderingen av jordbrukspolitiken höjs medlen för landsbygdsutveckling 2010—2013 med sammanlagt 84 miljoner euro. Den statliga medfinansieringen utgör hälften av detta, dvs. 42 miljoner euro. År 2010 och 2011 tas hälften (7,5 miljoner euro) av de ökade anslagen för statlig medfinansiering från interna omfördelningar av anslagen under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel. Uppkomsten av skador förorsakade av stora rovdjur ska förebyggas effektivare, särskilt inom renskötselområdet. I ramarna har emellertid en högre skadeersättningsnivå räknats in till följd av den nya viltskadelagen. Fiskevårdsavgifterna ska justeras. Ramen medger stöd inom skogsbruket för att säkerställa en hållbar virkesproduktion i enlighet med rambeslutet av den 13 mars 2008. Meningen är att den nya lagen om finansiering av hållbart skogsbruk ska tillämpas fullt ut från och med ingången av 2010. Fastighetsinskrivningsärendena överförs den 1 januari 2010 från tingsrätterna till Lantmäteriverket. Inkomster och utgifter för ärendena ska i sin helhet nettobudgete-

ras. På grund av nettningen av inskrivningsärenden är den totala ramen för Lantmäteriverket 8,4 miljoner euro mindre än i föregående rambeslut. För genomförande av produktivhetsprogrammet ska förvaltningen av och tillsynen över jordbruksstöd förenklas och processerna bli elektroniska. Skogsbruksorganisationerna inom den indirekta statsförvaltningen och deras verksamhet ses över. När fastighetsärendena överförs till förvaltningsområdet kommer fastighetsdatasystemet att revideras och ett system för elektronisk överföring av fastighetsinformation att upprättas, vilket kommer att generera produktivtetsvinster redan före utgången av 2015. Sektorsforskningsinstitutens verksamhet ska effektiviseras. Samarbetet för att förbättra produktiviteten inom sektorsforskningen och hanteringen av information om miljö och naturtillgångar genomförs i samråd med organisationer inom miljöförvaltningen. Produktiviteten inom de övriga organisationerna inom förvaltningsområdet ska förbättras genom en översyn av funktionerna.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Jordbruk

Utskottet ser det som viktigt att främja jordbrukets och landsbygdens konkurrenskraft och omstrukturering. Jordbrukspolitiken bör bidra till en lönsam verksamhet på aktiva gårdar, till en positiv utveckling av jordbrukarnas inkomster och till en livsmedelsproduktion av inhemska råvaror i samma omfattning som i dag. Det är viktigt att utveckla ett jordbruk som bygger på familj jordbruk och att höja dess produktivitet och konkurrenskraft. Försäljning av energi i alla tillgängliga former ska bli en ny inkomstkälla för gårdarna.

I sitt utlåtande om redogörelsen om ramarna för statsfinanserna 2009—2012 påpekade utskottet att om förhandlingsresultatet i fråga om artikel 141 i anslutningsfördraget genomförs som sådant, betyder det ett stort inkomstbortfall

för jordbrukarna i södra Finland under avtalsperioden. Fullmakten att betala inkomststöd kommer stegvis att sjunka under stödperioden 2008—2013 från max 93,9 miljoner euro 2008 till max 62,93 miljoner euro 2013. Om det inte avsätts tillräckliga medel för strukturutveckling, kommer tillgången på inhemska råvaror för livsmedelsindustrin att minska och landets försörjningsberedskap att ställas på spel. Därför är det nödvändigt att regeringen i enlighet med sitt program bevakar förändringarna i jordbrukets lönsamhet och jordbrukarnas inkomstnivå och bl.a. genom beskattningen säkrar en positiv inkomstutveckling.

Det är också nödvändigt att se till att gårdsbrukets utvecklingsfond kan fungera, bl.a. genom att undersöka möjliga nya former av finansiering.

Det är årets största jordbrukspolitiska utmaning för Finland att genomföra hälsokontrollen av gemenskapens jordbrukspolitik enligt det beslut som fattades i slutet av fjolåret. Det kommer nämligen till stor del att ange riktlinjerna för vår jordbrukspolitik fram till 2013. Det slutliga beslutet gav Finland en möjlighet att bidra nationellt bl.a. till stödåtgärder inom mjölkproduktionen. När vi genomför hälsokontrollen bör vi se till att produktionen är konkurrenskraftig och samtidigt försöka minska skillnaderna i stödnivå i olika delar av landet, såväl inom mjölkproduktion som nötköttsproduktion. Utskottet instämmer med det som står i redogörelsen om EU-politiken (SRR 4/2009 rd) att målet fortsättningsvis bör vara ett så samordnat stödsystem som möjligt som garanterar villkoren för jordbruksproduktionen också i södra Finland utan att stödsystemet i norr försämras. Samtidigt bör målet i regeringsprogrammet genomföras, alltså att höja inkomstnivån inom jordbruket.

Ramarna innefattar ett finansieringsbeslut som har med genomförandet av hälsokontrollen att göra. Det gäller den nationella medfinansieringen av s.k. moduleringspengar. Detta nationella finansiella bidrag på 50 procent måste ingå i stödet. Utskottet påpekar att det i den mån det gäller gemenskapens medel rör sig om att föra över medel från direkta stöd till medlen för landsbygdsutveckling. Det samlade gårdsstödet till jordbrukarna kringskärs och pengarna flyttas över till programmen för landsbygdsutveckling.

Utskottet anser att man i samband med hälsokontrollen måste finna på råd att kompensera jordbrukarna för det inkomstbortfall som de drabbas av till följd av förändringarna i gemenskapens jordbrukspolitik.

Utskottet ser det som mycket viktigt att forskningen kring jordbruk och landsbygd tilldelas nödvändiga anslag för att bibehålla standarden och att de ekonomiska regionerna med landsortskaraktär tillförsäkras heltäckande utbildning och rådgivning enligt landsbygdsföretagens behov för att garantera en gedigen kunskapsbas för landsbygdsutvecklingen.

Utskottet lyfter fram behovet av adekvata anslag för det sekundära vägnätet och stöd till enskilda vägar.

Utskottet upprepar sin ståndpunkt i utlåtandet om redogörelsen om riktlinjer för trafikpolitiken och utvecklings- och finansieringsprogram för transportnätet fram till 2020 (JsUU 11/2008 rd — SRR 3/2008 rd) att vi bör satsa mer på energieffektiva, ekonomiska och miljövänliga transporter och farleder på insjöarna.

I sina utlåtanden om budgetpropositionerna de senaste åren har utskottet lyft fram det stora behovet av fler vattenförsörjningsarbeten på landsbygden. I det här sammanhanget understryker utskottet särskilt att det i dagens samhällsekonomiska konjunkturläge är nödvändigt att utföra fler vattenförsörjningsarbeten också för att lindra konsekvenserna av recessionen.

Skogsbruk

Regeringen föreslår inte något tillskott för hållbart skogsbruk. I redogörelsen hänvisar den till 2008 års rambeslut om att öka medlen med totalt 5 miljoner euro under hela ramperioden. Utskottet framhåller att finansieringen av hållbart skogsbruk är en långsiktig investering som garanterar kommande virkesavkastning. Trots att virkesförbrukningen för tillfället ligger nere måste vi kunna effektivisera virkesproduktionen för att träförädlingen säkert ska ha tillgång till inhemsk råvara i framtiden. En effektivare virkesproduktion behövs också för att ersätta de skogstillgångar som inte blir ekonomiskt nyttjande. Det energipolitiska målet är dessutom att användningen av träbiomassa ska ha tredubblats senast 2015, vilket samtidigt stärker energiförsörjningen i landet. Visserligen är det en utmaning att skogsindustrins minskade kapacitet direkt inverkar på andelen förnybar energi i och med att produktionen av svartlut och mekaniska biprodukter minskar.

Läget för skogsvårdsarbeten är särskilt dåligt i år, eftersom virkesavverkningen och virkeshandeln praktiskt taget helt har stannat av. Där-

för är det mycket angeläget att nivån på ramanslagen för olika åtgärder inom skogssektorn omprövas i de årliga propositionerna om statsbudgeten allteftersom åtgärderna behöver omprioriteras. Det behövs massiv och direkt bränsleanskaffning för att den träbaserade bränsleförsörjningen ska kunna säkerställas under lågkonjunkturen inom skogsindustrin. Med tanke på en långsiktig virkesförsörjning för träförädlingen är det lämpligast och fördelaktigast att utvinna bränsleråvara i odlad ungskog. Under konjunkturtoppar inom skogsindustrin finns det ett tillräckligt utbud av både biprodukter från sågar och avverkningsrester. I nuläget bör anslag avdelas särskilt för att ta till vara energivirke från unga skogar.

Beräkningar visar att det kommer att finnas goda möjligheter till ökad avverkning de 30 kommande åren förutsatt att i synnerhet unga skogar blir vårdade och förbättrade. Finansieringen av hållbart skogsbruk (KEMERA) spelar en avgörande roll när det gäller att starta skogsvårdsprojekt. Men skogarna lider allt mer av brist på vård trots ökade vårdinsatser. Försenade insatser i ungskog och plantskog leder till minskad virkesavkastning och försämrade möjligheter att avverka i framtiden. Enligt den färskaste inventeringen av landets skogar måste både vården av plantskog i privata skogar och förstagallringarna fördubblas.

Skogsägarna har som sagt på senare tid satsat mer på vårdarbeten än tidigare. Det har utförts mer arbeten enligt lagen om finansiering av hållbart skogsbruk och det har de senaste åren lett till att anslagen för ändamålet har tagit slut långt före årsskiftet. I år kommer läget förmodligen att vara detsamma senast i slutet av september. Statsfinanserna bör planeras så att olika finansieringsbehov kan vägas in redan i de årliga budgetpropositionerna och tilläggsbudgetpropositioner den vägen undvikas.

Anslagen i de senaste årens statsbudgetar har alltså varit för små och är det också i år och därför kräver utskottet en anslagsökning i ramarna för finansiering av hållbart skogsbruk.

Med hänvisning till sitt utlåtande om propositionen med förslag till vissa ändringar av skogsbeskattningen (JsUU 27/2008 rd — RP 206/2008 rd) anser utskottet att KEMERA-stöden fortfarande bör ingå i notifieringssystemet.

I sitt utlåtande om statsrådets redogörelse den 6 november 2008 om en klimat- och energistrategi på lång sikt (JsUU 7/2009 rd — SRR 6/2008 rd) skrev utskottet att torv för tillfället är ett i hög grad nödvändigt bränslekomplement till skogsflis inte minst i stora kraftverkspannor, både på grund av sina förbränningstekniska egenskaper och på grund av den inhemska tillgången. Genom samförbränning av torv och trä kan man effektivt undvika problemen med uppkomsten av aska. Torven har också en betydande potential som råvara tillsammans med träbaserade råvaror till exempel vid framställning av biodiesel. Utskottet efterlyser insatser för att torven fortsatt ska kunna betraktas som ett lönsamt inhemskt bränsle.

Utskottet pekar även i det här sammanhanget på att det behövs större satsningar på ombyggnad av skogsvägar. En stor del av skogsvägarna, särskilt de som är byggda på 1960–70-talen, är i behov av ombyggnad. Enligt utredning bör ombyggnadsarbetena utökas med 40–50 procent.

Behovet av istandsättningsdikning ökar också. Tack vare dikning som utförts på torvmarker de senaste decennierna är skogstillväxten nu rekordhög. Men istandsättningsdikningen måste genomföras i tid för att trädbeståndet på dikningsområdena säkert ska utvecklas.

I redogörelsen står det att "skogsbruksorganisationerna inom den indirekta statsförvaltningen och deras verksamhet ses över". Utskottet framhåller att välfungerande organisationer är viktiga för skogsbruket i och med att de främjar ett hållbart och lönsamt skogsbruk. Men i utgiftsramarna föreslås det nedskärningar i statsbidraget till skogsförvaltningen. Den personal som anställdes med statsbidrag stod för 915 årsverken på skogscentralerna 2005, men i början av 2009 var siffran nere i 761. Ytterligare 160 årsverken ska enligt förslaget bort fram till utgången av 2015. Utskottet understryker att det nationella skogsprogrammet 2015, godkänt av statsrådet i

mars 2008, och Handlingsprogrammet för mångfald i skogarna i södra Finland 2008—2016 (METSO) innehåller sammantaget 134 åtgärdsförslag. Om de disponibla resurserna minskar måste de skogspolitiska effektivitetsmålen och åtgärderna i det nationella skogsprogrammet omprövas. Skogscentralerna och Skogsbrukets utvecklingscentral spelar en viktig roll när det gäller att genomföra de ca 40 åtgärderna i programmet.

I redogörelsen sägs det om METSO att det förändrade läget på virkesmarknaden gör det möjligt att nå målen med mindre satsningar, vilket nog stämmer. Utskottet ser i alla fall helst att man enligt redogörelsen bereder sig på ökade satsningar längre fram.

Regeringen har som strategiskt mål att öka finländarnas välfärd bl.a. genom kompetensutveckling, forskning och utveckling plus klimat- och energipolitiska insatser. Utskottet påpekar dock att de planerade personalnedskärningarna på Skogsforskningsinstitutet utifrån produktivtetsprogrammet kommer att bli klart större än vad den naturliga avgången och pensioneringarna möjliggör. Det är samhällsekonomiskt sett

mycket viktigt att säkerställa skogsklustrets internationella konkurrenskraft. Detta bör därför vara en av de viktigaste principerna när sektorsforskningen omstruktureras. Reformerna bör genomföras med utgångspunkt i att själva verksamheten ska utvecklas och inte bara att strukturerarna ska ändras. Med andra ord ska forskningen och utvecklingen bygga på idén om värdekedjor. Med tanke på hur forsknings- och utvecklingsarbetet ska organiseras i fråga om skogsrelaterade värdekedjor betyder detta bl.a. att branschföretag, forskningsinstitut och universitet plus ministerier och s.k. mellanhänder måste samarbeta intensivare. Detsamma försöker man enligt redogörelsen uppnå genom effektivare samverkan mellan jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet. Därför får villkoren för skogsforskningen i landet absolut inte försämrats utan behöver tvärtom stärkas.

Utlåtande

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 24 april 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Pertti Hemmilä /saml
medl. Susanna Haapoja /cent
Hannu Hoskonen /cent
Anne Kalmari /cent
Johanna Karimäki /gröna
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /sv

Pentti Oinonen /saf
Klaus Pentti /cent
Petri Pihlajaniemi /saml
Erkki Pulliainen /gröna
Kari Rajamäki /sd
Arto Satonen /saml
Pekka Vilkuna /cent
ers. Matti Kangas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

AVVIKANDE MENING

Motivering

I den kris som nu får hela skogsindustrin och ekonomin att skaka i sina grundvalar ser vi det som en mycket allvarlig brist att varken jord- och skogsbruksutskottet eller jord- och skogsbruksministeriet kraftfullt lyfter fram vikten av att säkerställa skogsindustrins verksamhetsmöjligheter. Senast nu måste vi skyndsamt få fram ett koncentrerat nationellt räddningsprogram och kalla in företrädare för skogsindustrifacket, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter och de viktigaste ministerierna för att tillsammans lösa de framtida frågor kring energi-, råvaru- och transportsystem som påverkar skogsindustrins konkurrenskraft. Jord- och skogsbruksutskottet har också vägrat erkänna att avsaknaden av en lagfäst förstagallringsskyldighet har blivit en stor käpp i hjulet för tillgången på virkesråvara och en lyckad skogspolitik.

Vi kräver att ett för olika aktörer gemensamt nationellt program för skogsindustrin startas inom kort. Det är inte bara fråga om skogsbrukets och skogsklustrets framtid i Finland utan också i hög grad om att säkerställa hela regionutvecklingen och människornas välfärd i östra och norra Finland.

När EU och vi nationellt fattar jordbrukspolitiska beslut måste vi bättre se till att vårt stödssystem fullt ut tar hänsyn till de svåra omständigheter under vilka produktionen bedrivs. Åtgärder och slutsatser kring EU:s jordbrukspolitik hotar i det här sammanhanget att sänka stödnivåerna för mjölkproduktion och nötköttproduktion, särskilt i C-regionerna.

Varken regeringen eller majoriteten i utskottet har heller arbetat för att verkligen sänka unga producenters produktionskostnader. Ingenting har heller gjorts åt att stöd betalas ut för skenbar odling eller att stöden frikopplas från produktionen. Därför har det blivit svårare för jordbrukarna att skaffa sig mer mark till ett överkomligt pris. Utskottet har inte heller gått närmare in på vad gårdsbrukets utvecklingsfonds verksamhetsmöjligheter eller de nya stödformerna innebär för olika regioner och produktionsinriktningar.

I det allt svårare statsfinansiella läget är det inte realistiskt att frikostigt dela ut stöd till höger och vänster. I stället behövs det en ordentlig genomgång och diskussion om hur stöden ska dirigeras.

Inför de allvarliga hoten mot skogsklustret har vi inte råd att riskera resurserna för skogsforskning och utvecklingsarbete. Skogsforskningsinstitutet och skogscentralerna kommer att drabbas av personalnedskärningar i detta allvarliga läge, om produktivetsprogrammet tillämpas schablonmässigt. Därför kräver vi att tillämpningen av produktivetsprogrammet stoppas också när det gäller skogsforskningen, med hänsyn till det svåra läget i ekonomin och sysselsättningen.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 24 april 2009

Kari Rajamäki /sd
Esa Lahtela /sd
Lauri Kähkönen /sd

Pentti Oinonen /saf
Matti Kangas /vänst